

Arbetsmaterial

Analysstöd för utvärdering av nationella försörjningsanalyser

Detta analysstöd är ett praktiskt verktyg för att strukturera och fördjupa utvärderingen. Det utgår från de tre utvärderingsmomenten, Uppföljning av åtgärder och effekt, Kvalitetssäkring av analysens giltighet, och Utveckling och revidering av analys, och innehåller fördjupande perspektiv och frågeställningar som kan användas på olika sätt beroende på analysens mål och mognad. Använd analysstödet som checklista, diskussionsunderlag eller dokumentationsstöd vid utvärderingens olika moment.

Mer material finns under metodstödet för nationella försörjningsanalyser på www.mcf.se/forsorjningsberedskap.

Så kan frågorna användas

Frågorna är utformade för att stödja en stegvis fördjupad analys. Börja med att fastställa nuläget, fördjupa därefter genom att analysera orsaker och sammanhang, och avsluta med att bedöma konsekvenser och betydelse för analysens resultat.

Hur kan utvärdering organiseras i praktiken?

Planera in utvärdering

Avsätt tid för både löpande reflektion och mer sammanhållna utvärderingstillfällen. Ta fram en utvärderingsplan som till exempel innehåller regelbundna uppföljningar, utvärderingsdagar, milstolpar, rollfördelning och dokumentation. Planen kan även innehålla de mål och indikatorer som definierats i försörjningsanalysen för produktgruppen.

Arbeta med lärande utvärdering

Integrera uppföljning och reflektion i det löpande analysarbetet. Det skapar förutsättningar att justera arbetssätt, omprioritera och fånga upp effekter och förändringar i realtid.

Skapa forum för gemensam reflektion

Involvera relevanta aktörer i utvärderingen för att pröva slutsatser, stärka förankring och fånga olika perspektiv.

Tydliggör ansvar och roller

Utse en funktion eller person med ansvar för att strukturera och driva utvärderingsarbetet. En extern eller intern följeforskare, eller en referensgrupp kan bidra med kritiskt granskande, analysstöd, dokumentation och kontinuerlig återkoppling.

Dokumentera löpande

Samla observationer, bedömningar och förändringar systematiskt, till exempel kopplat till åtgärder, omvärldsbevakning och analysens antaganden.

När utvärderingen genomförs konsekvent och integreras löpande i arbetet förbättrar det åtgärdernas träffsäkerhet och ökar nyttan av analysarbetet i sin helhet.

Tabell 1. Uppföljning av åtgärder och effekt

Åtgärd	Exempel	Noteringar
Genomförande och status	- Vilka åtgärder har genomförts, är pågående eller har inte genomförts enligt plan? - Vilka åtgärder avviker från plan (t.ex. försenade eller uteblivna)? - Vad beror avvikelser på (t.ex. utifrån resurser, tvärsektoriellt beroende, ansvar eller samverkan)?	
Genomförbarhet	- Har åtgärderna varit praktiskt genomförbara? - Vilka hinder har påverkat genomförandet (t.ex. resurser, tvärsektoriellt beroende, ansvar, samverkan)?	
Effekter på försörjningsförmåga	- Har definierad målbild uppfyllts? - Har åtgärderna haft avsedd effekt på tillgång, robusthet eller sårbarheter? - Hur har effekterna utvecklats över tid (tillfälliga eller varaktiga)? - I vilken utsträckning har åtgärderna adresserat de identifierade problemen?	
Förändring av brister och beroenden	- Har identifierade tvärsektoriella beroenden beaktats? - Har identifierade brister minskat, kvarstått eller förändrats? - Har nya brister eller beroenden uppstått?	
Tillgångsbild	- Hur har den samlade tillgångsbilden förändrats? - På vilket sätt har tillgången förändrats (t.ex. stabilitet, diversifiering, sårbarhet)? - Vilka förändringar kan identifieras i lagerhållning, leveransförmåga eller redundans?	
Oönskade och indirekta effekter	- Har åtgärderna gett upphov till oväntade eller oönskade konsekvenser? - Har nya risker uppstått till följd av åtgärderna?	
Kompletterande åtgärder	- Har det genomförts andra åtgärder, utanför handlingsplanen, som påverkat försörjningsförmågan? - Hur samverkar åtgärder inom och utanför handlingsplanen?	

Tabell 2. Kvalitetssäkring av analysens giltighet

Åtgärd	Exempel	Noteringar
Antaganden och avgränsningar	• Är analysens centrala antaganden fortfarande giltiga? • Vilka förändrade förutsättningar påverkar antagandena och analysens slutsatser? • I vilken utsträckning behöver antagandena justeras? • Är avgränsningen av produktgruppen och dess försörjningskedjor fortfarande relevant? • Är definierade kärnuppgifter och urval fortfarande ändamålsenliga? • Finns delar som bör inkluderas eller exkluderas?	
Datagrund, tillförlitlighet och kunskapsläge	• Finns ny data eller kunskap som påverkar analysen? • Är analysen baserad på ett tillräckligt och aktuellt underlag? • Vilka kunskapsluckor och osäkerheter finns? • Hur påverkar dessa slutsatserna och hur hanteras de i analysen? • Finns alternativa tolkningar som bör beaktas?	
Omvärldsförändringar	• Har förändringar i marknader, regelverk eller leverantörsstrukturer påverkat slutsatserna? • Har nya aktörer, beroenden eller risker tillkommit? • Har långsiktiga förändringar påverkat förutsättningarna? • Är analysens tidshorisont fortfarande relevant?	
Användbarhet som beslutsunderlag	• Är analysen ett relevant och användbart beslutsunderlag? • I vilken utsträckning används analysen i praktiken? • Vad påverkar analysens användbarhet (t.ex. tydlighet, aktualitet)?	
Legitimitet och förankring	• Är analysens slutsatser och prioriteringar förankrade hos berörda aktörer? • Finns det ifrågasättanden eller behov av ökad transparens?	

Tabell 3. Utveckling och revidering av analys

Åtgärd	Exempel	Noteringar
Revideringsbehov	- Behöver analysen uppdateras, fördjupas eller göras om? - Vilka delar av analysen berörs och i vilken omfattning? - Vad behöver utvecklas eller kompletteras? - Behöver analysen återföras till tidigare steg i processen?	
Prioritering framåt	- Har nya behov eller prioriteringar uppstått? - Vilka produktgrupper eller områden bör analyseras vidare? - Vilka beslut behöver fattas utifrån utvärderingen? - Vilka prioriterade åtgärder eller analyser bör genomföras på kort och lång sikt?	
Åtgärdsutveckling	- Behöver befintliga åtgärder justeras eller ersättas? - Finns behov av nya åtgärder eller styrmedel?	
Lärdomar	- Vilka relevanta erfarenheter finns från genomförda åtgärder, övningar eller händelser? - Hur påverkar dessa erfarenheter analysens slutsatser och prioriteringar? - Hur kan lärdomarna tas tillvara i kommande analyser?	

Tabell 4. Övergripande kontextanalys

Åtgärd	Exempel	Noteringar
Metod- och arbetssätt	- Hur har metodik och arbetssätt fungerat? - Finns behov av förändringar eller utveckling i samverkan, datahantering eller analysmetodik?	
Strategiska och normativa avvägningar	- Har målkonflikter förändrats (t.ex. marknad vs beredskap)? - Har politiska prioriteringar eller värderingar förändrats?	
Långsiktig utveckling	- Är analysens tidshorisont relevant? - Hur påverkar långsiktiga trender, såsom klimat, demografi och kompetensförsörjning, analysens resultat och relevans?	